

Warszawa, 31 stycznia 2014 r.

Pan Maciej H. Grabowski
Minister Środowiska

W nawiązaniu do pisma znak: DLP-V-0230-4/1761/13/LN z dnia 15 stycznia 2014 r. w sprawie konsultacji projektu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie *listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym* przedstawiam następujące stanowisko.

Wnioskuje o wykreślenie jelenia sika, norki amerykańskiej i jenota z listy zwierząt gatunków obcych, których uwolnienie do środowiska mogłoby zagrozić gatunkom rodzimym lub środowiskom przyrodniczym. W ostateczności, gdyby powyższy wniosek nie został zaakceptowany, uprzejmie proszę o jednoznaczne zaznaczenie w treści projektu rozporządzenia, obok nazw gatunków: jelen sika, norka amerykańska i jenot, że chodzi o populacje inne niż populacje:

- 1) jelenia sika utrzymywanego w warunkach fermowych w celu pozyskiwania mięsa lub skór (jeżeli pochodzi z chowu lub hodowli zamkniętej, o której mowa w przepisach prawa łowieckiego, albo chowu lub hodowli fermowej),
- 2) norki amerykańskiej i jenota utrzymywanych w celu produkcji surowca dla przemysłu futrzarskiego, na podstawie przepisów ustawy o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich.

Należy zauważyć, że negatywny wpływ na różnorodność biologiczną został udowodniony w przypadku norek amerykańskich i jenotów wolnożyjących w środowisku

przyrodniczym, a nie zwierząt tych gatunków utrzymywanych przez człowieka, jako zwierzęta gospodarskie. Dla przykładu pojęcie „zwierzę gospodarskie”, zgodnie z art. 3 pkt 6 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009r. określającym przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (Dz. Urz. UE L 300 z 14.11.2009, str. 1, z późn. zm.) oznacza każde zwierzę utrzymywane, tuczone lub hodowane przez człowieka i wykorzystywane do produkcji żywności, wełny, futer, piór, skór i skórek lub jakiegokolwiek innego produktu uzyskiwanego ze zwierząt lub w innych celach gospodarskich oraz koniowate. Zgodnie z tą definicją zwierzęta futerkowe, w tym norki amerykańskie i jenoty, utrzymywane przez człowieka i wykorzystywane do produkcji skór, są zwierzętami gospodarskimi. Oznacza to, że również w prawodawstwie UE uwzględnia się fakt, gospodarczego wykorzystania zwierząt futerkowych, w tym norek amerykańskich i jenotów.

Jak wskazują w opiniach przesłanych do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi niektórzy naukowcy, również w uzasadnieniu do projektu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym, cytowane są wyniki badań dot. populacji wolnożyjących.

W chwili obecnej Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie (koordynator projektu), przy współudziale wielu jednostek naukowych, tj. Instytutu Zootechniki - Państwowego Instytutu Badawczego w Krakowie, Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego w Olsztynie, Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Zakładu Doświadczalnego Instytutu Zootechniki PIB Sp. z o.o. w Chorzeli, realizuje projekt NR12 0140 10 pt. „Określenie stopnia odrębności fenotypowej i genetycznej hodowlanych i dziko żyjących populacji norki amerykańskiej, lisa pospolitego i jenota”. Celem prowadzonych badań jest porównanie poziomu wybranych cech fenotypowych, cytogenetycznych i genetycznych w populacjach norek amerykańskich, jenotów i lisów pospolitych, hodowlanych i wolnożyjących. Badaniami objęto lisy pospolite i norki amerykańskie pochodzące z ferm w Polsce i z populacji wolnożyjących na terytorium Polski i Ameryki Północnej oraz jenoty pochodzące z ferm polskich oraz z populacji wolnożyjących na terytorium Polski i Rosji. Przewidziana jest też inwentaryzacja wielkości populacji norek amerykańskich i jenotów utrzymywanych na fermach oraz wolnożyjących w Polsce. Po zakończeniu tego projektu zostaną dostarczone obiektywne dane, aby odnieść

się do problematyki hodowli norek amerykańskich i jenotów na fermach zlokalizowanych w Polsce, w tym w szczególności ucieczek norek amerykańskich z ferm.

Na obecnym etapie badań, wykazano między innymi, że czaszki zwierząt tego gatunku utrzymywanych na fermach charakteryzowały się znacznie większymi rozmiarami od czaszek zwierząt wolnożyjących. Najciekawszym spostrzeżeniem było stwierdzenie zmian w kształcie czaszek norek hodowlanych, polegających na zmniejszeniu się mózgowioczaszki i trzewioczaszki, co wskazuje na postępujący proces udomowienia tych norek. Ponadto stwierdzono, że norki hodowlane, w stosunku do wolnożyjących, charakteryzują się wyższym poziomem strawności składników pokarmowych i retencji azotu, co związane jest z selekcją tych zwierząt w kierunku wyższej produktywności.

Ponadto na podstawie danych z Okręgów Łowieckich Polskiego Związku Łowieckiego, oszacowano, że w sezonie 2010/2011 norki amerykańskie, w stanie wolnym, najliczniej występowały w okręgach: olsztyńskim, suwalskim i białostockim, a najniższe stany i związane z tym pozyskanie łowieckie było w okręgach: nowosądeckim, tarnowskim i wałbrzyskim. W sezonie 2011/2012 norki wolnożyjące najliczniej pozyskiwane były, a tym samym najliczniej występowały, w okręgach: suwalskim, olsztyńskim, elbląskim i białostockim, czyli w całym pasie Polski północno-wschodniej, gdzie nie ma koncentracji dużych obiektów utrzymujących norki amerykańskie. W tym miejscu należy zauważyć, że w latach 50. XX w., prawdopodobnie miało miejsce masowe wypuszczanie na wolność norki amerykańskiej na terytorium byłego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich.

W wyniku ekspansji zwierzęta dziczące pojawiły się także w Polsce, zasiedlając głównie tereny położone w pobliżu zbiorników i cieków wodnych.

Hodowla zwierząt futerkowych w Polsce prowadzona jest od 1928r. Jest to hodowla, która zarówno w przeszłości jak i obecnie odgrywa ważną rolę jako ogniwo obszaru produkcji zwierzęcej, bo są to miejsca pracy i źródło dochodów dla hodowców i ich rodzin oraz wielu osób związanych z szeroko pojmowaną obsługą branży futrzarskiej. Liczba ta szacowana jest na około 50.000 osób. Ponadto zwierzęta futerkowe mięsożerne, w tym norki i jenoty, są naturalnym utylizatorem niejadalnych produktów nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009r.